

»Tam, kjer večina vidi vse slabo, vidim tudi kaj dobrega«: Feri Lainšček na Srednji zdravstveni šoli Ljubljana

Lidija Butina, profesorica slovenščine, Srednja zdravstvena šola Ljubljana

Gospod Feri Lainšček je tudi malo naš, tako čisto intimno, ker drugače ob branju njegove poezije in predvsem avtobiografskega romana pač ne more biti. Čeprav kar naprej govori/-jo, kako preprost je, se to zdi samo na trenutke ... Najlažje je verjeti, da je tako odprt in prijazen človek v resnici preprost. A njegovi romani, zgodovinski, magični, kriminalni; njegova poezija s svojo Muro, ljubeznijo, strastjo; pravljice, ki vzgajajo in učijo ne samo v knjižni slovenščini, ampak tudi v prekmurščini, ki je sploh prvi jezik našega spoštovanega gosta, dokazujejo, da je svet Ferija Lainščka še kako zapleten, včasih usoden, včasih usodno skrivnosten in magičen, občasno obremenjen s psihologijo človeka in vseskozi neizrekljivo lep. In tudi zato smo v teh koronskih časih izbrali njegova besedila za branje pri pouku, v bralnem klubu in za tekmovanje, tik preden je dobil Prešernovo nagrado, ne da bi vedeli, da se bo to zgodilo, kot bi njegova magija pri nas zares delovala (morda tudi je). Pouk na daljavo pa je idealna priložnost za sanje. Predvsem tiste lepe sanje o skrivnostnih svetovih. In nam je toplo pri srcu, ker nas branje njegovih knjig utrjuje v veri, da iskrenost, dobrota in ljubezen s ščepcem magije v občasno nelepem svetu ponujajo neizrekljivo lepoto.

Na vprašanje, kaj bi svetovali mlademu Feriju, ste v nekem intervjuju odgovorili: »Naj prehodi znova to pot, brez tega, da bi kaj vedel o starem Feriju. Se mi zdi, da je to pravzaprav edino prav, edino mogoče in smiselno. Ker bi verjetno s to svojo izkušnjo tistega mladega Ferija le zavil v vato in ga prikrajšal za vse, kar ga je pravzaprav naredilo. Na koncu ne bi bilo nič iz njega ...« Kaj je pravzaprav naredilo Ferija iz Dolencev preko Murske Sobote in Ljubljane takšnega, kot je danes? Prešernovega nagrajenca, uspešnega in priljubljenega pisatelja, ki pisanja ne ločuje od vsakdanjega življenja, iskrenega, odprtega in zaljubljenega v Prekmurje in v življenje?

Prav lep pozdrav iz Prekmurja. Zdaj imate priložnost, da pokukate s kamero v moj delovni prostor. To je atelje na vrhu hiše, kjer se lahko odmaknem od vsakdanjega življenja. Tu sem veliko. Če želim odgovoriti na vprašanje, moram verjetno najprej povedati, da na prvo mesto vedno postavljam radovednost. Mislim, da sem ohranil tisto otroško radovednost tudi v teh letih. Na drugem mestu bi dejal, da je to, da se še zmeraj čudim temu svetu, da še zmeraj najdem na tem svetu tudi veliko lepega, vznemirljivega ... Mislim, da sem skoraj povedal po resnici.

Vaša mati, ki jo poznamo iz *Kurjega pastirja*, je bila mila, blaga, polna ljubezni, žena z velikim srcem, a po drugi strani drzna, saj vam je privzgojila pozitiven odnos do vseh ljudi in moč sanjati. Kaj bi še povedali danes o svoji materi, za kaj vse ste ji hvaležni? V *Pastirju* zapišete tudi njene modre

besede: »Če bi morali crkniti vsi, ki jih kdo na tem svetu ne mara, potem že zdavnaj ne bi bilo več ljudi na zemlji.« In še: »Zato mu je še najbolj želela, da bi v življenju znal sanjati. Predano, živo in zaverovano, kakor je lahko nekoč tudi sama sanjala, tiste njene fantazije so bile še zdaj lepota, ki se je je od vsega, kar je doživela, najraje spominjala.«

Ja, moj oče in mama sta bila res neskončno revna v svojem otroštvu. Ne vem, kako bi to pojasnil, vsaj tisti, ki ste brali roman, ste verjetno to začutili, ampak dejansko ju je zaznamovalo to, da sta se zaljubila, čeprav sta oba prihajala iz neskončno revnih družin, in nobeni od teh družin to ni bilo ravno po volji, ker mami so mislili, da bi morala najti koga bogatejšega, da bi ji bilo lažje v življenju, enako so verjetno mislili tudi očetovi, in ta njuna ljubezen nekako ni bila »požegnana« v družini, kar se čudno sliši.

Potem sta se, seveda iz nekega kljubovanja, vseeno poročila. Mama je dobila za doto jedilni pribor, ampak to ne tisti jedilni pribor, ki ga poznamo iz filmov, se pravi, da je imela dve žlici, vilice in nekaj posode, oče pa je dobil za doto posteljo in sta začela življenje kot podnajemnika na vasi; prijatelj mu je dal nek prostor, kjer sta lahko pač živela ...

Zdi se mi, zdaj, ko se vračam k njima skozi pisanje in nadaljevanje romana, da je šlo za neko kljubovanje in da sta pravzaprav ves čas kljubovala usodi in da ju je to gnalo v življenje. Seveda sta začela iz nič, kar si danes težko predstavljamo, in vendarle sta tako zgradila življenje in družino in nekako tudi mene kot nekoga, ki sta me dobila, ko me nista več pričakovala. Jaz sem se namreč rodil osemnajst let po sestrinem rojstvu. Oče in mama bi mi bila lahko dedek in babica, ko sem se rodil. Naučila sta me kljubovati brezupju, ker mislim, da sta onadva vse, kar sta v življenju storila, storila ravno s tem, da sta kljubovala brezupu. Meni se zdi, da mi je to v življenju največ pomagalo. Jaz sem človek, ki nikoli ni izgubil upanja v življenju, čeprav se je tudi moje življenje potem začelo iz nič, pravzaprav, in to se mi zdi bistveno, da znaš kljubovati brezupu. Takrat ko se zdi, da ni nobene možnosti, je še zmeraj ena možnost. To mi je življenje potem potrdilo.

Je to kljubovanje s sočutjem potem tudi razlog za odnos z romsko skupnostjo?

To je spet ena dolga zgodba. Mislim, da se nam v zgodnjem otroštvu, tja do šestega leta, zgodi vse tisto, kar potem celo življenje barva naš pogled na svet. V tem zgodnjem otroštvu dobimo neka nevidna očala, skozi katera potem gledamo ta svet. Od teh očal je odvisno, ali je kozarec, ko ga vidimo, do polovice napolnjen, ali bomo rekli, da je pol poln ali pol prazen, ali smo optimisti ali pesimisti.

In ti Cigani oz. Romi so se meni »zgodili« tudi v tem zgodnjem otroštvu, ker je bil zaselek ob naši vasi, moja mama pa je bila prijateljica z Rominjami iz tega naselja. Vem, da je zelo rada hodila k njim plesat, ker so tudi Romi znali kljubovati brezupu, če si dijaki lahko predstavljajo Rome pred šestdesetimi leti, v gozdu, v bivakih, deloma v hišah, ki živijo eno veselo in sproščeno življenje. To so prvi Romi, prvi Cigani, ki so se ustavili; še so potovali naokoli, zato ker so bili nekateri piskrovezi, krpali so lonce, če je bil lonec pregorel, so ga oni znali zakrpati, bili pa so tudi glasbeniki, a vseskozi še napol nomadi. Vsekakor so bili drugačni od okolja, v katerem so se ustavili. Vas jih je sprejelala tako, kot približno danes sprejema vas Rome, ni se veliko spremenilo. Ampak moja mama jim je zmeraj, ko so prišli, kaj dala, čeprav smo bili sami revni, in zmeraj je tudi šla v naselje, v katerem je imela prijateljico. Večkrat so imeli romske veselice, igrali so in plesali in jaz sem se večkrat tja hodil igrat. Mati mi je to dovo-

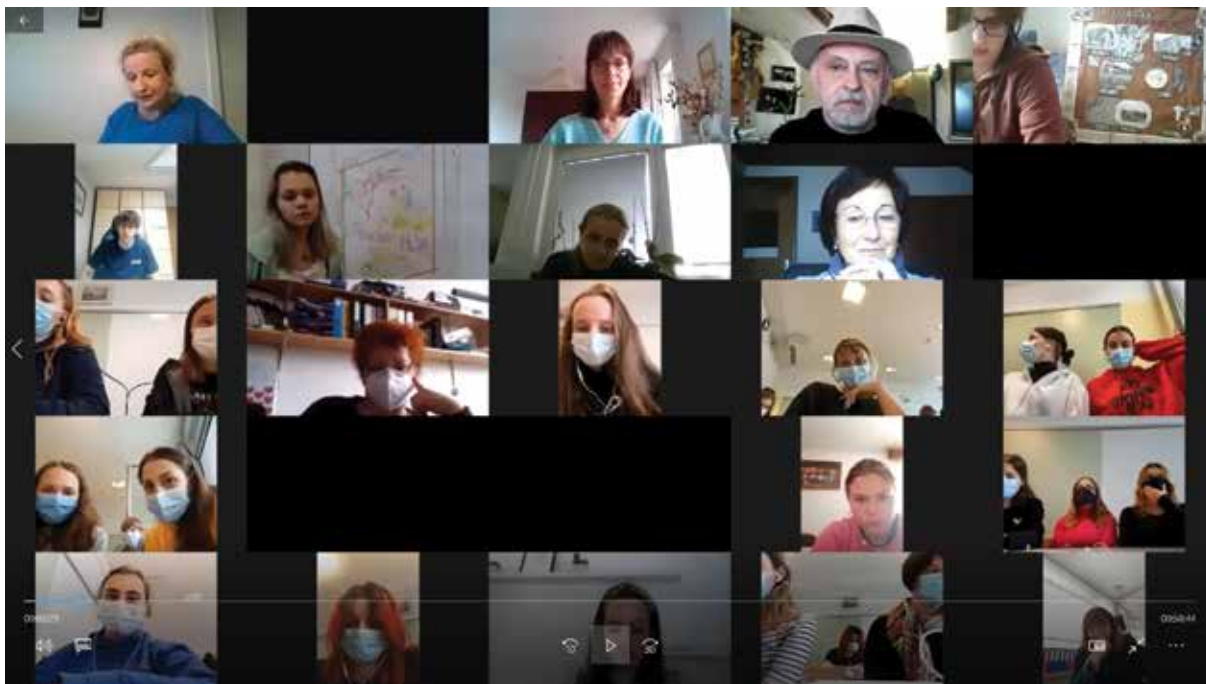
lila in zato sem ji neskončno hvaležen, ker so bili Romi moja prva drugačnost. Jaz se nisem nikoli v življenju bal, da me bodo Cigani odnesli. Kot otrok sem videl, da je drugačnost seveda drugačna, tam je bilo vse drugače, kot je bilo v vasi. Ampak da je lahko drugačnost dobra, da ni nujno, da je slaba, da je lahko tudi veselo in zabavno. Zgodnje otroštvo me je zelo zaznamovalo in pravzaprav so to neke srečne okoliščine.

Omenili ste kljubovanje kot pomemben dejavnik za preživetje v revščini. Ali je kljubovanje tudi razlog za tak pozitiven pogled na svet, za optimizem? Iz vaših besedil veje res velika ljubezen do življenja.

Življenje je sestavljeno iz neštetihih drobcev in očitno sem jaz dobil taka očala v otroštvu.

Dolgo časa se nisem zavedal te neskončne revščine iz otroštva. V nekem idealiziranem spominu sem nosil otroštvo kot nekaj zelo lepega, in ko sem se ob pisanju romana vračal v preteklost, sem nalletel na veliko temnih stvari, tudi takih, ki sem jih potlačil, ki so bile zastrte, ki se jih nisem želel spominjati, ki so živele samo v podzavesti, ampak, zanimivo, če malo preskočim ... ko sem napisal knjigo z naslovom *Ne*, to so pesmi, ki se vse začnejo z ne in ki so namenjene mladim, sem na Facebooku iskal ilustratorja in sem med veliko prijavljenimi našel eno deklico, za katero se je kasneje izkazalo, da je končala likovno akademijo in se je specializirala za ilustracijo. Jaz tega nisem vedel, izbral sem jo zato, ker je res lepo risala slončke. Lotila se je ilustriranja moje knjige in je opremila naslovnico: narisala je bele ovce, spredaj pa črno ovco na rolki. Črni ovci je narisala mavrična, pisana očala. Ko se še nisva poznala osebno, mi je po telefonu prestrašeno rekla: »Veste, ta rožnata očala in ta ovca ... jaz sem si predstavljala, da ste to vi.« Sem ji rekel: »Glej, zelo si zadela. Res sem celo življenje črna ovca in tudi ta rožnata očala sem dobil v otroštvu ...«

Zakaj sem dobil rožnata očala? Verjetno zaradi tega, ker je bilo otroštvo lepo, ker sem bil kot otrok deležen veliko ljubezni. Saj mi oče in mama ničesar drugega nista mogla dati, sta pa mi dala res veliko, veliko, veliko ljubezni. Vem, da je ljubezen najpomembnejša v našem življenju in zaradi teh rožnatih očal še zmeraj gledam na svet kot na nekaj lepega. Meni se zdi možnost, da živimo, da doživljamo kot razumska bitja ta svet, nekaj izrednega. Mislim, da lahko svet doživljam onkraj materialističnega dožemanja, onkraj tega načina, kot smo ga vsi vajeni. Življenje, svet okoli sebe, vse to doživljamo niti krivi niti dolžni v tem času predvsem z materialističnim pogledom. To ne pomeni samo, da nam je pomembno, da imamo denar, da imamo avto in hišo, ampak pri tem razmišljam, da smo nekako otroci racionalizma, da si vse poskuš-

mo razlagati racionalno. Veliko pa je stvari na svetu okoli nas, ki na nas vplivajo, ki to urejajo, ki jih lahko razumemo šele onkraj materialističnega razumevanja. In tu je mogoče spet ena pot v otroštvo, tudi to se je meni namreč začelo razpirati v otroštvu.

Pred šestdesetimi leti je bil vaški svet na eni strani racionalističen in materialističen, a še zmeraj je živelo nekaj vraževerja, nekaj staroverstva, še zmeraj so ljudje verjeli, da so nekatere ženske čarovnice, ampak moja mama je pa tudi verjela, da prihajajo v stik z vilami, z vilinskimi bitji. In to mi je bilo zasejano v otroštvu. Jaz sem se na vzporednih tirnicah s tem ves čas ukvarjal in dojemam svet tudi onkraj materialističnega dojetja. In to vpliva na spoznanje, da imam rožnata očala. Tam, kjer večina vidi vse slabo, vidim tudi kaj dobrega.

Dijaki so navdušeni tudi nad vašo poezijo ...

Lep je ta občutek, da pridejo moje pesmi do vas. Moje pesnjenje je zelo neobičajno. Jaz celo čutim, da je vse skupaj nastajalo zelo spontano. V nekem obdobju sem nehal pisati poezijo in je nisem pisal deset let. In sem se potem vračal z zelo intimno, zelo osebno poezijo, za katero sem mislil, da bo ostala v predalu ali pa samo pri meni. Po naključju je spet nastala pesniška zbirka iz mojih pesmi, ki so bile raztresene naokoli. Zbirka *Ne bodi kot drugi* je nastala na pobudo urednika. Rekel je: »Glej, če najdem to poezijo nalepljeno na okvirje računalnika pa na hladilnike ... nekaj mora biti v tej poeziji!« Tako je šla moja poezija iz moje intimne na to pot, se očitno dotaknila res mnogih, zbirka je ponatisnjena že desetkrat, najbolj pa se me dotakne, ko vidim, da tako neskončno mladi, kot ste, začutite v njej besede, ki se vas dotaknejo. To je za nekoga, ki ustvarja, res lep občutek.

Kaj pa uglasbena poezija? Tudi v prekmurščini ...

Zanimivo je, da ko ljudje, ki niso Prekmurci, govorijo v prekmurščini, se sliši zelo podobno temu, ko naši Romi govorijo v prekmurščini. Imajo druge vokale. Zanimivo je tudi to, da je ta pesem (dijaki so zapeli pesem *Zacumprano srce*) od romske skupine *Del tuha*, kar pomeni romski pozdrav *Bog s tabo*. Ta skupina je res avtentična romska skupina. To niso Neromi, ki pojejo romske pesmi, ampak so Romi, in sem vesel, da so dijaki izbrali to pesem.

Vaša poezija je tudi uglasbena, Del tuha, Langa, Ditka ... sami priljubljeni ustvarjalci. Od kod ta povezanost z glasbo?

Na začetku se je to zgodilo po naključju. Moj prijatelj iz študentskih let iz Nove Gorice se je hotel ukvarjati z glasbo, zato se je nekaj dogovarjal z Otom Pestnerjem. Jaz sem mu začel pisati besedila in potem je Oto Pestner ugotovil, da jaz to obvladam, in se je z njim dogovoril, da če bi mu v zameno naredil besedilo na glasbo, ki jo je imel Oto že narejeno.

Tako je nastala moja prva pesem, ki je bila napisana na glasbo, naslov te pesmi je Mary Ann, ki jo verjetno vsaj nekateri profesorji poznajo, ker je preživela svoj čas. Pesem je še zmeraj živa. Takrat sem z velikim trudom napisal prvo besedilo na že ustvarjeno glasbo. To namreč ni enostavno. Moral bi biti glasbeno izobražen, kar pa nisem. In naključje je hotelo, da sem takrat kot študent delal na Radiu Slovenija, sicer v dnevno informativnem uredništvu, ampak sem ves čas zahajal v tisti znameniti Studio 14, kjer je takrat nastajala večina slovenske glasbe. Glasbeni urednik je bil Dečo Žgur, ime, ki je ustvarilo na področju slovenske popevke veliko skladb, in jaz sem ga nadlegoval,

naj mi pojasni, kako se pravzaprav piše besedilo na glasbo. Večkrat me je odpravil, nekoč pa je rekel: »Zdaj pa imam tega dovolj, pridi, da ti jaz to končno pojasnim.«

Pred Studiem 14 na Radiu Ljubljana, na enem radiatorju, je iztrgal iz bloka listek in je narisal metrično shemo s klasičnimi znaki za poudarjene in nepoudarjene zloge in je rekel: »Glej, samo za to gre. Nota in enota. Poudarjeni in nepoudarjeni.« Naučil me je, kako se po glasbi naredi metrična shema, in to je dejansko pomenilo, da me je v petnajstih minutah naučil to, kar zdaj uporabljam že celo življenje. Tisti moj petnajstminutni tečaj je bil usoden, da se zdaj ukvarjam z besedili za glasbo. Kot zanimivost naj povem, mogoče boste razumeli ... Pred deseti leti je neki gospod, neki knjižničar v predalu hranil eno knjižico oz. en notes, ki ga je imel pri sebi Karel Destovnik - Kajuh, ko so ga ustrelili.

To je velika dragocenost. Vemo, da je Karel Destovnik - Kajuh padel med vojno, da je ta naš pesnik dal verze, ki so se ohranili, in ko sem jaz odprl ta Kajuhov notes, je imel narejeno popolnoma na isti način – poudarjeni, nepoudarjeni zlogi. Imel je napisane metrične sheme, po katerih je pisal svojo poezijo, npr. *Samo en cvet*, saj poznate. Ob tem odkritju sem bil neskončno ganjen, ker je iz nekega drugega časa, a tu sva se našla. Še danes si, kadar hočem narediti metrično urejeno pesem, napišem metrično shemo.

Zakaj ste se odločili *Kurjega pastirja* izdati v več delih?

To je zanimiva zgodba. Uredniku založbe Beletrina sem zelo hitro obljubil nekaj, kar bi bilo podobno moji biografiji. Ko je prišel čas, da bi moral to napisati, sem ugotovil, da se pravzaprav zelo malo spomnim iz tega svojega otroštva. Mi vsi nosimo neko idejo, da se zelo veliko stvari spomnimo iz otroštva, ampak ko to preverjamo, verjetno vsi zelo hitro ugotovimo, da to ni res. Spomnimo se nekih drobec, nekih stvari, ki so se nam zelo vtisnile, sicer se pa ne spomnimo zgodbic, tako da bi lahko iz tega napisali roman. No, in jaz sem bil takrat kar precej obupan, in nisem vedel, kaj naj naredim, pa sem se naposled odločil, da bom poskusil prodreti v lastno podzavest, da bom skušal priti do tega, kar sem že omenjal, kar se nekje skriva v moji podzavesti, in sem dejansko z neko psihoanalitično metodo potem začel brskati po svoji podzavesti in nenadoma se mi je vse skupaj razprlo v neskončno množico zgodb, neka videnja tega otroštva.

Ko sem začel pisati, imel sem že približno sto šestdeset strani, sem ugotovil, da sem v besedilu star šele dva dni. Poklical sem Mitjo Čandra, urednika, in sem mu rekel: »Veš, imam problem. Sem star šele dva dni. A prestaviva za eno leto? Očitno bom

potreboval več časa, da bom prišel nekam ... » In je on rekel: »Glej, ne moremo prestaviti, ker je roman že napovedan, ker smo ga bralcem že obljubili, ker smo ga že eno leto napovedovali ... Skušaj zaključiti ta prvi roman in povej, koliko knjig potrebuješ, da vse to popišeš.« Jaz pa sem rekel, da bom v vsaj tri knjige vse spravil. Tako je bila sprejeta odločitev za tri dele – v nuji. Na koncu prvega romana sem star skoraj tri mesece. V drugem romanu bom segel do šestega ali sedmega leta in v tretjem pridem do desetega. Torej, nič ni bilo po načrtu, ampak pri mojem pisateljevanju tako nič ni po načrtu oz. je moja izkušnja taka, da jaz vseskozi načrtujem, zgo-di pa se zmeraj drugače in tudi tokrat je bilo tako.

Pisateljevanje mojega tipa je polovico iz racionalnega (načrti, konstrukcije, zgradbe ...), ampak druga polovica je tisto, kar zajamem iz podzavesti. Drugega dela se ne da nadzirati, se ga ne da programirati, lahko samo pobožno upaš, da ti bo uspelo nekaj odstreti v svoji podzavesti. Samo tista literarna dela, verjetno to velja tudi za druge umetnosti, ki so sposobna iz teh dveh polovic sestavljati, se pravi iz racionalnega in iracionalnega, kar je vzeto iz podzavesti, iz tega narediti celoto, samo ta dela so tista, ki pridejo do drugih, ki se dotaknejo drugih, ki lahko preživijo svoj čas, skratka, ki prinesejo nam, bralcem ali poslušalcem, nekaj presežnega. Kar je bistveno. Izide veliko knjig. Če greste v knjižnico, boste videli, kako polna je knjig, ampak dobrih knjig, tistih, ki so preživele svoj čas, ki lahko nagovarjajo, tudi ko avtorja ni več, pa ni veliko.

Sam očitno nisem bil sposoben napisati povsem običajne avtobiografije, iz tega je moral nastati roman. Bilo je veliko odzivov. Ena bralka je rekla: »Veste, sem trepetala za tega otroka, ali bo preživel to zimo, to pot v tej zimi, in potem sem nenadoma ugotovila, da ste to vi, seveda je moral preživeti ...« Torej je med branjem izgubila ta občutek ... Besedilo je delovalo kot literarno delo, kot roman, kot fikcija.

Katere žanre najrajši pišete? Kriminalke, pesmi, ljubezenske ...?

Že dolgo časa ne pišem z razlogom, ker bi moral kaj napisati, ampak pišem po navdihu. Nekaj se mora v meni premakniti in moram si želeti, da bi v tem, kar napišem, videl kaj več. Pišem po navdihu in ti navdihi so zelo različni. Napisal sem tudi dve kriminalki, ki sta mi »ušli z vajeti«. Nista klasični kriminalki. Napisal sem ju iz radovednosti, ali sploh znam napisati kriminalni roman. Poezija je želja po izražanju nekega intimnega občutja; roman je večje potovanje, da bi o nečem vedel kaj več, in to me žene. Včasih sem razpoložen tako, da pišem samo poezijo, potem me povleče roman v vrtnec in vrtnec traja eno leto ... Ljubezenska tematika je tista, ki me najbolj pritegne. Večina mojih pesmi je lju-

bezenskih, večina mojih romanov, če jih natančno beremo, je ljubezenskih romanov. Saj rečejo, da je v osnovi zgodovinski roman, ampak potem vidiš, da gre v bistvu za ljubezensko zgodbo. Enako je s kriminalko. Če iskreno odgovorim, je verjetno res ljubezen tista, ki me najbolj ustvarjalno vznemirja. Ne samo ljubezen v ožjem pomenu besede, ampak ljubezen kot neka vrednota, filozofski pojem. Mislim, da je ljubezen najpomembnejša v našem življenju. V to sem sveto prepričan. Ne samo za nas kot posameznike, ampak tudi za skupnost.

Brez navdiha pa se ne da početi ničesar. Pri romanopisju sem prišel celo tako daleč, da se zavedam, da tistega, kar se meni ne ljubi napisati, za kar ni ognja, želje, tistega tudi bralci ne bodo brali z zanimanjem. Pri romanih sem začel delati montaže in izpuščati dele, ki so meni nezanimivi, in jih rajši nisem napisal in sem po principu filmske montaže montiral samo tisto, ob čemer mi je lepo, ko pišem.

Kdaj ste ugotovili, da imate dar za pisanje?

Na to zanimivo vprašanje zmeraj odgovorjam z anekdoto. Ko sem obiskoval prvi razred osnovne šole, sta drugi razred obiskovali dve deklici, ki sta bili dvojčici. Bili sta si zelo podobni, večina ju ni razlikovala, lahko sta se zamenjali, meni pa se je ena zdela lepša. Vanjo sem se zaljubil. Tega ji nisem upal povedati, nisem znal tega izraziti, in potem sem mami ukradel razglednico: nanjo sem z ravnilom narisal dve črti, na prvo sem napisal *Zelo si lepa*, na drugo pa *Imam te rad*. Razglednico sem dekletu dal v šolsko torbo, a jo je našla tista druga sestra. Ona je to povedala svoji mami, mama pa moji mami in iz tega je bila »cela štala«. Češ, da sem v prvem razredu in že pišem ljubezenska pisma. Jaz pa sem prepričan, da sem takrat napisal prvo pesem. Takrat sem prvič izrazil svoja čustva na tak način. S tem se človek rodi. Kdaj to odkrije, kdaj odkrije, da je tako nadarjen, da bo tudi druge zanimalo, kaj piše? To se verjetno zgodi različno. A brez navdiha, brez tega, da imaš to v sebi, ne gre. To je eden redkih »poklicev«, ki se jih ne da priučiti, ker ali se s tem rodiš, to nosiš v sebi, ali to odkriješ ali pač ne. Pisatelj je lahko samo tisti, ki se mu dogaja, da druge zanima, kaj piše. Seveda vsak lahko piše zase, pisatelj pa si šele takrat, ko druge zanima, kaj pišeš, ko kupujejo tvoje knjige; ko to, kar napišeš, nekaj sproža oz. najde nek odziv v drugem.

Na vprašanje, kdaj se je to zgodilo meni, lahko odgovorim s še eno anekdoto oz. resnično zgodbo. V drugem letniku študija na FDV sem se nenadoma odločil, da bom postal pisatelj. Vse študijske knjige sem »obredno« znosil v kontejner v študentskem domu ... in sem rekel, da bom pisatelj. Drugi so se norčevali, ker nihče ni verjel, da bom res postal pisatelj. Ampak jaz sem takrat napisal svoj prvi roman *Peronariji*, ki se dogaja v Ljubljani tistega časa,

ob branju lahko prepoznate lokacije. Ta roman je bil uspešnica. Zanj sem zaslužil toliko, da sem živel v Ljubljani celo leto, takrat so romane še dobro plačevali. Prav super sem se imel. Od takrat naprej sem se preživil s pisateljevanjem. Tudi zdaj se preživljam s pisateljevanjem in se ne pritožujem. Lepo mi je. Dobro se imam v tem poklicu. Ne sodim med tiste, ki bi tarnali, ki bi se pritoževali, ki bi rekli, da živijo revno, ker so umetniki.

Še malo bolj intimno vprašanje. V čem je skrivnost nasprotja med to strastjo v besedilih in mirom, ki veje iz vaših intervjujskih nastopov?

Verjetno sem res človek iz Panonije. Panonija je neskončna ravnica, ki se tu v Prekmurju začne, potem je neskončna vse tja do Karpatov; dlje ko greš, bolj je ravnica.

Ta ravnica je nek kontekst, sicer geografski, ampak je polna nekih vremenskih pojavov, ki vplivajo na ljudi, če se malo pošalim. Tu smo ljudje z neko stepsko melanholijo. Tako sem jaz to imenoval malce ironično, malce zares. Dejansko je to neko doživljanje sveta, človeka, ki je z ravnice; lahko bi tudi rekel, da ljudje z ravnice gledamo na svet s perspektive mravlje. Da smo majhni, da je vse okoli nas daleč, da je nebo visoko in da to vpliva na naš odnos do sveta. Mogoče gre res za melanholijo, ki zaznamuje odnos do sveta, po drugi strani pa jo verjetno napačno razumejo ljudje, ki tega ne živijo. Melanholija ne pomeni samo neke umirjenosti, samo nekega durovskega razpoloženja v glasbi, lahko hipoma preide v neko hipno veselje, ki mu npr. v Srbiji rečejo *ćef*, nenadna eksplozija veselja. Veselice po Panoniji (v Slavoniji, Srbiji, Vojvodini, na Madžarskem ali še naprej) so zelo divje. Zmeraj je treba upoštevati to dvojnost panonske narave. V tem smislu sem jaz tipičen predstavnik panonskega razpoloženja. Veliko noči sem preživel z Romi, s »cigansko« glasbo, in na teh veselicah vse leti v zrak.

Prijatelj iz Bosne, znani igravec Đuro, mi je rekel: »Vi v Prekmurju ste res čudni; ko ste najbolj veseli, požete *Vsi so venci vejli*. Najbolj počasno pesem.« Sem rekel: »Ne, ne, moraš enkrat z mano na veselico. Boš videl, da ni tako.«